

PREVENCE A SOUČASNOST

Aktuální zdravotní stav v individuálním i celospolečenském měřítku je ovlivňován řadou subjektivních i objektivních faktorů. K nejzávažnějším objektivním faktorům lze zařadit především životní a pracovní prostředí, kvalitativní i kvantitativní úroveň znečištění vody, půdy, vzduchu, výskyt nežádoucích zdravotně závadných látek v potravinovém řetězci. Neméně důležitou roli při formování zdravotního stavu hrají i vlivy sociální, ekonomické, kulturní. K subjektivním faktorům ovlivňujícím aktuální zdravotní stav patří životní styl konkrétního jedince, který obsahuje především stravovací zvyklosti, tělesnou aktivitu, kouření, případně další.

Pro vytvoření efektivní koncepce pozitivního ovlivňování aktuálního zdraví a její realizaci v praxi u konkrétní populace je nutno nejenom provést rozsáhlý monitoring zaměřený na sledování výskytu vybraných definovaných rizikových faktorů, které se v rozhodující míře podílejí na zhoršování zdravotního stavu sledované skupiny osob, ale také zabezpečit dlouhodobou efektivní pozitivní intervenci cíleně zaměřenou na vybrané preventabilní rizikové faktory. Pro realizaci zdravotní politiky primární prevence je naprosto nezbytně nutné dlouhodobě zabezpečit přiměřené finanční prostředky a adekvátní materiálně technické vybavení sítě zdravotnických pracovišť, na kterých pracují vzdělaní erudovaní odborníci.

V řadě vyspělých států, kde byly vypracovány programy primárně preventivní péče, zaměřené na eliminaci stěžejních rizikových faktorů, jako je kouření, změna stravovacích zvyklostí, postupné zvyšování fyzické zdatnosti a další, dochází postupně k zlepšování zdravotního stavu, k poklesu prevalence morbidit i mortality na neinfekční nemoci hromadného výskytu a k prodlužování délky aktivního života.

Světová zdravotnická organizace (SZO), na základě analýzy výsledků studií zaměřených na hodnocení aktuálního zdravotního stavu, charakterizovala hlavní rizikové faktory podílející se na vzestupu prevalence a incidence neinfekčních nemocí hromadného výskytu. K uvedeným rizikovým faktorům se řadí především rizikový životní styl, nevhodné stravování, nedostatečná pohybová aktivita a kouření – preventabilní rizikové faktory, které lze v rámci primární prevence pozitivně ovlivňovat. Aplikací zásad primární prevence s cílem změny životního stylu lze očekávat pozitivní ovlivnění zdravotního stavu, zlepšení zdravotního stavu na individuální i populační úrovni.

Základní cíle a východiska zaměření výzkumu a vývoje v oblasti zdravotnictví jsou charakterizovány v rezortním programu pro období do roku 2015. Uvedený program vychází z koncepce zdravotnického aplikovaného výzkumu a vývoje, zpracovaného Ministerstvem zdravotnictví ČR na základě usnesení vlády z března 2008. Uvedené usnesení ukládalo vypracovat koncepci zdravotnického aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015. Tato koncepce byla schválena vládou v červnu 2009. Základním cílem je naplnění zákona č. 211/2009 Sb. a realizace požadavků reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v oblasti zdravotnictví se zaměřením na diagnostiku, terapii a taktéž prevenci onemocnění. Schválený výzkumný program je v souladu s řadou mezinárodních dokumentů, které se zabývají problematikou zdravotnického výzkumu, kam lze zařadit program Zdraví 21, vypracovaný SZO, který charakterizuje výzkum jako jeden z nejcennějších a nejdůležitějších nástrojů, které vedou k zlepšení zdraví a zdravotní péče. Výsledky uvedeného výzkumu umožní využívat a předávat znalosti vedoucí k posilování a rozvoji zdraví všech lidí. Výzkumné programy jsou orientované na potřeby dlouhodobého rozvoje zdraví.

Problematika zdraví a životních podmínek je jednou ze součástí 12 témat programu výzkumu a vývoje Ministerstva zdravotnictví se zdůrazněním významu primární prevence na individuální i populační úrovni. Uvedená koncepce skýtá možnost zapojení jednotlivých vědeckovýzkumných pracovišť, pracovišť hygienické služby, zdravotních ústavů do vědeckovýzkumných aktivit s cílem zlepšení zdraví na populační úrovni a snižování prevalence a incidence neinfekční nemoci hromadného výskytu.

Doc. MUDr. Pavol Hlúbik, CSc.

Fakulta vojenského zdravotnictví UO Hradec Králové

Vážení čtenáři,

přejeme vám úspěšný a šťastný rok 2010 a děkujeme vám za přízeň a věrnost časopisu Hygiena.

Redakce a redakční rada